



Kirkollishallituksen istunto 9.6.2023

Pöytäkirja

Aika: 9.6.2023 klo 13.15-14.35
Paikka: Ravintola De Gamlas Hem, Kirkkokatu 54, Oulu
Läsnä: arkkipiispa **Leo** (puheenjohtaja), metropoliitta **Arseni**, metropoliitta **Elia**,
piispa **Sergei**, kirkkoherra **Marko Patronen**, nunna **Elisabet**, **Anna-Katriina Salmikangas**, **Matti Tolvanen**
Esittelijät: palvelukeskuksen johtaja **Jari Rönkkö**, palvelukeskuksen lakimies **Jouni Heino**,
kiinteistöpäällikkö **Matti Rouvinen**, talouspäällikkö **Henna Mynttinen**, kirkkopalvelujen
koordinaattori **Sirpa Okulov**
Sihteeri: Jouni Heino

Taluspäällikön esittely

44

Valamon luostarin vuoden 2022 tilinpäätöksen vahvistaminen ja talouden seuranta

Valamon luostari toimitti tilinpäätöksen vuodelta 2022 kirkollishallitukselle 12.4.2023. Valamon tilinpäätös on tilintarkastettu ja siitä on annettu tilintarkastuskertomus 4.4.2023.

Tilinpäätös on alijäämäinen 296 780,40 euroa (vuonna 2021 alijäämä oli 397 300,43 euroa). Luostarin toiminnan- ja varainhankinnan tuotot olivat yhteensä vuonna 2022 noin 3,5 miljoonaa euroa (vuonna 2021 ne olivat noin 3,3 miljoonaa euroa).

Luostarin toiminnan- ja varainhankinnan kulut olivat vuonna 2022 noin 3,8 miljoonaa euroa (vuonna 2021 ne olivat noin 3,7 miljoonaa euroa). Henkilöstökulut olivat vuonna 2022 noin 1,3 miljoonaa euroa ja muut kulut noin 2,3 miljoonaa euroa. Henkilöstöä oli vuonna 2022 keskimäärin 34 henkilöä, vuonna 2021 keskimääräinen henkilöstön määrä oli 34.

Rahalaitoslainaa luostarilla on vuoden 2022 lopussa jäljellä noin 450 000 euroa, vuonna 2021 lainaa oli noin 500 000 euroa.

Luostarin talouden tasapainottamiseksi Valamossa pidettiin marraskuussa 2022 muutosneuvottelut. Neuvottelujen tuloksena lomautettiin 13 palkattuun henkilökuntaan kuuluvaa tammi- ja helmikuuksi 2023. Lisäksi kolme työsuhdetta osa-aikaistettiin ja yksi työsuhde irtisanottiin. Luostarin palveluista Trapesa, kirjasto, näyttely ja opisto olivat suljettuna alkuvuonna 2023 noin kaksi kuukautta ja muut palvelut avoimna rajoitetusti.

Valamon luostarin tilinpäätös 2022. **Liite 44a.**

Valamon luostarin tilintarkastuskertomus 2022. **Liite 44b.**

Esitys:

Kirkollishallitus vahvistaa Valamon luostarin tilinpäätöksen vuodelta 2022, mutta edellyttää edelleen

toimenpiteitä talouden tervehdyttämiseksi. Valamoa pyydetään lähettämään kuukausittaiset tulos- ja taseraportit kirkollishallitukselle. Lisäksi luostarin on toimitettava taloussäännön mukainen vuoden 2023 talousarvio ja mahdolliset seuraaville vuosille laaditut talousarviot kirkollishallitukselle.

Perustelut:

Luostarin ohjesäännön 32 §:n mukaan kirkollishallitus vahvistaa luostarin tilinpäätöksen.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Kirkkopalvelujen koordinaattorin esittely

45

Kirkon ja Filantropia ry:n yhteistyösopimuksen tilannekatsaus 2023

Toiminnan tarkastus koskee vuoden 2022 toimintaa. Tarkastus pidettiin 2.5.2023 Teamsin välityksellä. Mukana olivat Filantropia ry:n toiminnanjohtaja **Riina Nguyen**, Filantropian hallituksen puheenjohtaja **Ilona Lehmus**, projektipäällikkö **Minna Rasku**, järjestötyöntekijä **Milja Sarlin** ja kirkkopalvelujen koordinaattori **Sirpa Okulov**. Keskustelu käytiin ennalta lähetetyn kysymysmateriaalin pohjalta.

Yleistä: Filantropia on Suomen ortodoksisen kirkon kansainvälisen diakonian ja lähetystyön järjestö. Lähetystyön budjetti koostuu kirkon ja seurakuntien tuesta sekä lahjoituksista, ja sitä varten ei voi hakea muuta julkista rahoitusta. Filantropian keskeinen toiminta kohdistuu yhdessä kirkon keskushallinnon ja seurakuntien kanssa kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelman päälinjauksiin ”Lisätään etsivää diakoniatyötä ja laaditaan ohjelma seurakuntaan liittyvien sitouttamiseksi aktiiviseen toimintaan”, ”toimitaan esimerkkinä ympäristönsuojelussa ja kestäväen kehityksen edistämiseksi” sekä ”kutsuva ja kukoistava kirkko on kasvava kirkko, joka toimii ekumeenisesti ympäröivässä yhteiskunnassa”. Kirkon vuosittainen tuki käytetään Filantropian kirkolliseen työhön Keniassa ja Suomessa.

Kirkon kokonaisbudjetista vuonna 2022 Filantropian sai 150 000 euron vuosiavustuksen, mikä on 2,5 euroa per kirkon jäsen. Kuusi seurakuntaa avusti Filantropiaa 14 750 eurolla. Suomen ulkoministeriön kehitysyhteistyön tuki oli yhteensä 109 000 euroa. Ukrainan kriisiapukeräys tuotti lähes 135 000 euroa. KYMPPI-hankkeessa (viestintä- ja globaalikasvatus) Filantropian osuus oli 9 000 euroa. Filantropian kokonaisbudjetti oli 514 166 euroa, kulut 512 816 euroa ja tulos 1 350 euroa plussalla.

Järjestössä oli vuonna 2022 kaksi kokopäiväistä työntekijää ja yksi määräaikainen työntekijä. Filantropian toimintaa linjaa hallitus, joka on myös ensisijainen toiminnan valvoja.

Hallitus 2022: Ilona Lehmus (pj), Andreas Salminen (varapj), Artturi Hirvonen, Anna-Maija Keurulainen, Petri Korhonen, Jaana Pössi, Erna Suutari, Maria Takala-Roszczenko ja Katja Vilponiemi.

Toiminta: Vuoden 2022 alusta alkaen Filantropia on jatkanut edellisen strategian pääkohtien edistämistä toisen komivuotisjakson, jonka päätteeksi tehdään vaikuttavuuden arviointi. 1) Pakolaisuus ja yhteisöjen tukeminen, 2) Ihmisoikeuskysymykset ja kirkko, ja 3) Luomakunnan hyvinvointi ja kristityn vastuu, jotka tuovat esiin myös kirkon tavoite- ja toimintasuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita (2021–2025).

Yhteistyösopimuksessa mainittujen tavoitteiden toteutuminen sopimuskaudella ja erityisesti 2022:

1. Ortodoksisen kirkon diakonia- ja lähetystyön toteutuminen Itä-Afrikassa:

Keniassa Filantropia jatkoi yhteistyötä uusien hiippakuntien ja luostareiden vahvistamiseksi. Myös seurakunnat luostarien ympärillä ovat vahvistuneet, ja niiden tekemä diakoniatyö on näkyvää. Sekä

Triherousan nunnaluostari, että pyhän Mooseksen luostari miehille ovat ensimmäiset ortodoksiset luostarit Keniassa.

Nyerin ja Mount Kenyan hiippakunnassa Filantropia tuki ortodoksisen tyttöjen yläkoulun ruokalan ja asuntolan rakentamista. Hiippakunnan piispa Neofitoksen vierailu Suomessa elokuussa vahvisti yli 40 vuotta jatkunutta ortodoksista yhteistyötä. Marraskuussa Neofitos siirtyi Eldoretin hiippakunnan piispaksi ja työ jatkuu uudella alueella.

Sekava tilanne Moskovan patriarkaatin laajentumispyrkimysten vuoksi jatkuu Keniassa. Papistoa on houkuteltu vaihtamaan patriarkaattia taloudellisella hyötymisellä. Lähtijöiden mukana on siirtynyt kokonaisia seurakuntia. Kaikki lupaukset eivät ole kuitenkaan toteutuneet, joten osa lähteneistä on palaamassa takaisin Aleksandrian patriarkaatin alaisuuteen.

Filantropia tukee kenialaisen ikonimaalausperinteen syntyä. Syksyllä 2022 valmisteltiin kolmannen Ikonisilta-maalaukskurssin järjestämistä Pyhän Mooseksen veljestön luostariin. Edellisten kurssien parhaat oppilaat kutsuttiin mukaan tammikuun 2023 kurssille, koska heidän kauttaan ikonimaalaus kehittyi Keniassa paikallisesti.

Filantropia seuraa Nairobin pappisseminaarin tilannetta, mutta varsinaista yhteistyötä ei tällä hetkellä ole.

Kenian työn toimintokulut olivat 42 399 euroa.

Kehitysyhteistyö ja avustustyö

Filantropia Filantropialla oli yksi Suomen ulkoministeriön rahoittama kehitysyhteistyöhanke Syyriassa vuonna 2022. Lisäksi Filantropia sai pienemmän rahoituksen Fingon Powerbank -rahastosta naisten toimeentulon parantamiseen liittyvien keinojen testaukseen Etiopiassa. Viime vuoden työtä lisäsi merkittävästi Venäjän hyökkäys Ukrainaan 24.2.2022. Kriisiapukeräyksen kautta ukrainalaisten auttamiseksi välitettiin yhdeksän kuukauden aikana yli 117 000 euroa.

Syyria: Psykososiaaliseen tukeen keskittyvä hanke nuorten naisten auttamiseksi jatkui Syyrian Damaskoksessa. Vuoden 2024 joulukuulle jatkuva hanke tukee pienten lasten äitejä esimerkiksi mielenterveyskysymyksissä, tarjoamalla ammatillista koulutusta sekä työvälineitä ja tarvittaessa rahoittamalla leikkaushoitoja. Hankkeen kokonaiskulut olivat toimintavuonna 128 254 euroa.

Etiopia: Toimintavuonna Filantropia haki ja sai rahoitusta kahteen kehitysyhteistyön hankkeeseen Etiopiassa. Kummassakin hankkeessa vahvistetaan naisten asemaa. Toinen vuonna 2023 alkavista hankkeista keskittyy podokoniosis -nimiseen trooppiseen sairauteen, joka pahimmillaan vie liikuntakyvyn ja toinen seksuaalista ja muuta väkivaltaa kokeneiden naisten voimaannuttamiseen Woldian kaupungissa. Paikallinen kumppani IOCC Ethiopia testasi menetelmiä molempia hankkeita varten 8 000 euron Powerbank -rahoituksella.

Uganda: Filantropia on työskennellyt naisten ja tyttöjen ihmisoikeushankkeen parissa Ugandassa vuodesta 2017. Rahoituksen saaminen hankkeelle on vaikeaa ja Filantropia miettii vetäytymistä alueelta. Pandemia sulki koulut kahdeksi vuodeksi mikä lisäsi teiniraskauksia ja esimerkiksi lapsiavioliitot moninkertaistuivat. Toimintavuonna kulut kentällä olivat 10 000 euroa.

Avustustyö: Ukrainassa olevan sodan vuoksi, Suomeen saapui vuonna 2022 noin 50 000 sotapakolaista. Ukrainassa sota aiheutti humanitäärinen kriisin. Maan sisäisiä pakolaisia arveltiin olevan noin kuusi miljoonaa. Kahdeksan miljoonaa ihmistä on paennut maan rajojen ulkopuolelle. Filantropia käynnisti välittömästi kriisiapukeräyksen, johon lahjoitettiin 135 000 euroa. Apua

toimitettiin perille Ukrainaan yhteistyökumppaneiden avustuksella. Tilannetta on pahentanut ruuan hinnan voimakas nousu. Isä Sergiy Berezhnoy vieraili Suomessa Filantropian kutsusta ja toi uutisia sotakentältä.

2. Suomessa toteutetut tapahtumat, viestinä ja globaalihanke

Filantropia oli mukana viestintä- ja globaalikasvatustuella toteutetussa KYMPPI-hankkeessa, jota Helsingin diakonissalaitos koordinoi. Hankkeen tarkoituksena oli sitouttaa suomalaiset, kehittyvissä maissa toimivat yritykset toimimaan eriarvoisuuden vähentämiseksi.

Toimintakertomuksen kartasta voi havaita, että Filantropia toimii maantieteellisesti kaikkien ortodoksisten hiippakuntien alueella. Järjestö tekee näkyvää yhteistyötä kirkollisten järjestöjen ja muiden toimijoiden kanssa. Näistä esimerkkinä kansainvälisen naisseminaarin valmistelu Valamon opistolle juhluvuodeksi 2023, järjestöjen vetoamus Ukrainan puolesta, oikeudenmukainen ekologinen siirtymä -kampanjan tukeminen sekä seurakuntien paikallispiirien kokoontumiset kerran kuussa virtuaalisesti kuulemaan erityisesti Kenian työn kuulumisia. Filantropia tavoitti eri vierailujen yhteydessä yli 800 ihmistä.

Filantropian viesti monien kanavien kautta. Esimerkiksi Facebookissa heillä on noin 1 500 seuraajaa. Kotisivujen kautta järjestö sai yli 50 000 euroa, joista 72 % meni kriisiapukeräykseen. Työntekijöiden aktiivisuus eri viestintäkanavissa on aktiivista.

Esitys:

Filantropian antama raportti hyväksytään. **Liitteet 45 a-f.**

Perustelut:

Filantropia on toiminut sopimuksen mukaisesti. Kirjallinen materiaali on laadittu erinomaisesti. Pieni järjestö on voinut ketterästi vastata kriisialueiden tarpeisiin budjettinsa puitteissa. Etenkin Ukrainaan tehty hyökkäyssota aiheutti suuren ponnistuksen, ja he selvisivät haasteista saatuaan kolmannen työntekijän mukaan toimintaan. Järjestön avustuksista reilusti yli 80 prosenttia menee perille, sillä hallinto ym. kulut ovat pienet. Kirkon avustus on ensiarvoisen tärkeä ja antaa mahdollisuuden pitkäjänteiseen työhön.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Kirkkopalvelujen koordinaattorin esittely

46

Kirkon ja Ortodoksisten Nuorten Liitto (ONL) ry:n yhteistyösopimuksen tilannekatsaus 2023

Toiminnan tarkastus vuodelta 2022 pidettiin Teamsin välityksellä 26.4.2023. Tilannekatsaukseen osallistuivat toiminnanjohtaja **Maria Kauppila**, järjestösihteeri **Annakaisa Onatsu**, ONL:n puheenjohtaja **Antti Potkonen** ja kirkkopalvelujen koordinaattori **Sirpa Okulov**. Keskustelu käytiin etukäteen lähetetyn kysymysmateriaalin pohjalta.

Yleistä:

ONL on valtakunnallinen ortodoksinen nuorisoyhdistys. Toiminnan pääalueina ovat lapsi- ja nuorisotyön tukeminen, julkaisu- ja viestintätoiminta, leirien, kurssien ja tapahtumien järjestäminen sekä kansainvälinen toiminta. ONL on sitoutunut yhdessä Suomen ortodoksisen kirkon kanssa toteuttamaan sovitut toiminnot. Järjestön toimintaa valvoo ja ohjaa **johtokunta**, johon kuuluvat seuraavat jäsenet (25.3.2023 jälkeen): Antti Potkonen (pj), Lenna Fotonoff, Aleksanda Heikkinen, Mikael Honkaselkä, Larissa Qvintus-Petsalo ja Vilhelm Vähäsilta.

Järjestöllä on kolme (3) työntekijää, joista yksi työskentelee 50 % osa-aikaisena. Tapahtuma-, julkaisu- ja viestintätoiminnassa liitto työllisti lisäksi noin 45 osa- ja lyhtyaikaista (esim. leirityö, kesäsomettajat jne) työntekijää vuoden aikana ja heistä iso osa oli nuoria. Lisäksi liiton toimintaa oli mahdollistamassa nelisenkymmentä vapaaehtoista. Liitolla oli 11 yhteisöjäsenä (10 seurakuntaa ja Puroniemen Ystävät ry.), joiden kokonaisjäsenmäärä oli 56 576 hlöä, joista alle 29-vuotiaiden lukumäärä 161 733. Lisäksi liitolla oli 672 suoraa henkilöjäsenä.

Toiminta:

Liiton perustyö toteutui valtaosin toimintasuunnitelman mukaisesti verrattuna pandemiavuosiin. Kulmakivi-festarit järjestettiin Jyväskylässä. Liitto julkaisi ”Ortodoksisuuden mitä, miksi ja miten”-viikkosen ukrainan kielellä tukemaan ukrainalaisten kohtaamista. Piirrospalvelu Papunetissa oleva ortodoksinen materiaali on sekä koulu- että seurakuntakäytössä. Youtube-kanavan videoita katsottiin 49 000 kertaa. Uusia videoita julkaistiin toimintavuonna 16. Osa videoista oli nuorten tekemiä. Liiton maksamat uskonnonopetusstipendit ovat olleet suosittuja.

Liiton neljältä tärkeältä leiriltä (Leirinohjaajien peruskurssi, Lasten ja varhaisnuorten leiri, Kristinoppileiri sekä Kulmakivi-festarit) kerätyn palautteen mukaan 97,1 % suosittelisi tapahtumaa kaverilleen. Liitto on osallistunut myös ekumeenisiin tapahtumiin.

Liitto organisoii lapsi- ja nuorisotyön tilastodatan keräämisen seurakuntien kanssa. Vuonna 2021 alkanut kirkollisen arabian alkeiskurssi on jatkunut kevätkauden 2022 verkkokurssina. Tuohustuli-lehti on julkaistu verkkolehdenä sekä supistettuna printtiliitteenä Aamunkoitto-lehden välissä.

Liiton kansainvälisen toiminnan tarkoituksena on tutustuttaa lapset maailmanlaajuiseen ortodoksiaan. Vuosittainen yhteistyömuoto on Suomen ortodoksisen kirkon ja Konstantinopolin ekumeenisen patriarkaatin nuorisovaihto. Vuonna 2022 vuorossa oli suomalaisten vierailu Konstantinopoliin.

Liitto toimii monissa sosiaalisen median kanavissa, joita nuoret seuraavat (järjestön internet-sivu, Facebook, Instagram, YouTube, ajoittain TikTok ja Discordia).

Yhteistyökumppaneita ovat mm: Suomen ortodoksinen kirkko, seurakunnat, Filantropia, PSHV, Puronimen Ystävät ry ja SOOLi ry.

Kirkon ulkopuolisia rahoittajia ja yhteistyökumppaneita ovat mm. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Allianssi ry ja Sivilisointikeskus.

Esitys:

Kirkollishallitus hyväksyy ONL:n yhteistoiminnan raportin. **Liitteet 46 a-f.**

Perustelut:

ONL on toiminut sopimuksen mukaisesti. Toimitettu materiaali antoi hyvän kuvan toiminnan järjestämisestä. Liiton koulutustoimintaa on mitattu laadullisesti, kyselylomakkeiden avulla. Tarkasteluvuoden aikana on tehty myös itsearviointia hallinnossa.

Liiton talous on hyvin hoidettu. Edustus- ja kokouskuluissa noudatetaan kohtuullisuutta ja valtaosa tuotteista ja palveluista kilpailutetaan.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Kirkkopalvelujen koordinaattorin esittely

47

Koulutustoimikunnan raportti ja kirkon työelämäopintojen päivittäminen

Vuoden 2021 kirkolliskokous päätti, että kirkolle tulee nimetä koulutustoimikunta. Sen tehtävänä on rakentaa yhtenäinen opintojen kokonaisuus sekä täydennyskoulutusohjelma kaikille kirkon hengellisen työntekijöille, jotka ovat aloittaneet opintonsa 1.8.2016 jälkeen. Toimikunta voi ehdottaa opintoja myös muille työntekijäryhmille.

Toimikunta jätti väliraportin syksyllä ja se laitettiin tiedoksi vuoden 2022 kirkolliskokoukselle. Väliraportissa kuvailtiin, millaisia päivitystarpeita opintosuunnitelmalla kirkon rakenneuudistuksen ja yliopiston opintosuunnitelmien muutoksen takia. Väliraportissa esitettiin, että kirkon omat opinnot-kokonaisuus muutetaan kirkon työelämäopinnoiksi. Nimi kuvaa paremmin opintojen sisältöä.

Työryhmän työskentely jatkui intensiivisesti vuoden 2023 puolella. Toimikunta kuuli ortodoksisto koordinaattori **Kaarina Lyhykäistä** ja tiedottaja **Vlada Wahlstenia**.

Toimikunta ei ole ottanut kantaa opetussuunnitelman opettajarekrytointeihin, opintopisteisiin ja niiden laajuuteen. Kurssien laajuuksien arviointi vaatii erillisen työn. Opetussuunnitelma on päivitetty ja yliopiston tarjoamasta koulutuksesta on poimittu kirkon työelämäopintoihin sopivia kokonaisuuksia, jotka ovat opetussuunnitelman liitteenä. Opsin yleisen osio päivittyy valmiiksi sitten kun varmistuu mm. piispainkokouksen kanta esittelyssä oleviin kysymyksiin ja opistopisteiden laajuudet on selvitetty. Toimikunta pohtii, miten arvioidaan sitä, miten koulutus vastaa tarpeeseen eli mikä on työelämäopintojen vaikuttavuus.

Koulutustoimikunnan ehdotukset ja havainnot (2022–2023):

- Työelämäopintojen täytäntöönpano ja koordinointi kuuluu Palvelukeskuksen koulutuksesta vastaavalle toimenhaltijalle.
- Koulutustoimikunta voi toimia tarvittaessa valmistelijana ja apuna piispainkokoukselle työntekijöiden koulutuksiin liittyvissä asioissa.
- Mikä taho määrittelee kirkon tehtäviin vaadittavan pätevyyden?
- Työelämäopinnot tulisi saada:
 - säädöstasolle (esim. kuka määrittelee ne, silloin ne eivät jäisi toteutumatta)
 - kirkon työehtosopimukseen (vert. opettajien veso-päivät)
 - mainintana työpaikan hakuilmoitukseen
- Osaaminen lisää työhyvinvointia (elinikäinen oppiminen ja oppivan organisaation tavoitteet).
- Työntekijäkato saattaa vaikuttaa työelämäopintojen täytäntöönpanoon.
- Koulutuksen organisointia tulee helpottamaan sähköinen koulutuskalenteri.
- Työelämäopinnot tulee huomioida sekä kirkon että seurakuntien budjetoinnissa.
- Päivitetty opetussuunnitelma lähetetään lausunnolle piispainkokoukselle ja pappien ja kanttoreiden liitolle.

Koulutustoimikunnan työskentelyyn kului aikaa noin 125 h eli 21 työpäivän verran.

Esitys:

Koulutustoimikunnan raportti hyväksytään. Kirkon työelämäopintojen opetussuunnitelma lähetetään lausunnolle Ortodoksisten pappien- ja kanttoreiden liitolle. Liitot voivat ilmaista kantansa, mitä he toivovat opetussuunnitelmaan ja miksi. Liittojen lausunnot lähetetään piispainkokoukselle, joka antaa lausuntonsa päivitetystä opetussuunnitelmasta ja toimikunnan seuraavista ehdotuksista:

- Mikä on piispainkokouksen kanta siihen, että koulutustoimikunta toimisi piispainkokouksen apuna ja valmistelevana tahona työntekijöiden koulutuksiin liittyvissä asioissa?
- Mikä taho määrittelee kirkon tehtäviin vaadittavan pätevyyden?
- Miten kirkon työelämäopintojen velvoittavuus määritellään (säädöksissä tms)?
- Piispainkokouksen kanta pappien ja kanttoreiden liiton lausuntoon.

Muutettu esitys:

Esittelijä tarkensi esitystään siten, että kirkollishallitus toteaa ottaneensa vastaan koulutustoimikunnan raportin ja merkitsee raportissa esitetyt toimenpiteet tiedoksi.

Perustelut:

Koulutustoimikunta on kokoontunut säännöllisesti ja raportoinut työn etenemisestä sovitusti. Opetussuunnitelman tavoitteet ja sisällöt on päivitetty. Pappien – ja kanttoreiden liitto ja piispat antoivat kommentteja opetussuunnitelmaluonnoksesta vuonna 2020 tehdyssä kyselyssä. Heidän palautteitaan on otettu huomioon mahdollisuuksien mukaan.

Liite 47a. Koulutustoimikunnan raportti

Liite 47b. Työelämäopintojen opintosuunnitelma

Päätös:

Muutetun esityksen mukaan.

Kiinteistöpäällikön esittely

48

Jyväskylän ortodoksisen seurakunnan anomus ikonin sijoittamisesta

Esteellisyys:

Anna-Katriina Salmikangas

Jyväskylän ortodoksinen seurakunta on lähettänyt kirkollishallitukselle anomuksen Käkisalmen Jumalansynnyttäjän syntymän kirkossa sijainneesta *Kristuksen syntymä* -aiheisesta maalauksesta. Jyväskylän ortodoksinen seurakunta anoo maalauksen ja siihen kuuluvan riisan sijoittamista Jyväskylän Kristuksen ylösnousemuksen kirkon kirkkosaliin. **Liite 48a.**

Asiasta on pyydetty lausunnot Suomen ortodoksiselta kirkkomuseo Riisalta ja kirkon johtavalta konservاتورilta Antti Narmalalta. Kumpikaan lausunnoista ei puolla maalauksen siirtämistä Jyväskylän kirkkoon. **Liitteet 48 b-c.**

Esitys:

1600-luvulla maalattua *Kristuksen syntymä* -aiheista maalausta ei siirretä Jyväskylän kirkon kirkkosaliin, vaan se deponoidaan Suomen ortodoksisen kirkkomuseo Riisan kokoelmiin. Palvelukeskuksen johtaja valtuutetaan tällä päätöksellä allekirjoittamaan deponointisopimus Riisan kanssa.

Muutettu esitys:

Esittelijä muutti esitystään siten, että liitteenä olevaa ortodoksisen kirkkomuseon ma. johtajan lausuntoa ei mahdollisen jääviyden vuoksi oteta asiassa huomioon. Maalausta ei siirretä Jyväskylän kirkon kirkkosaliin, vaan se siirretään Kuopion ja Karjalan hiippakunnan metropoliitan kotikirkkoon, jossa kirkkomuseo Riisa vastaa maalauksen asianmukaisesta säilyttämisestä (mikroilmasto jne). Palvelukeskuksen johtaja valtuutetaan tällä päätöksellä allekirjoittamaan deponointisopimus Riisan kanssa. Maalaukseen kuuluva riisa sen sijaan sijoitetaan Jyväskylän Kristuksen ylösnousemuksen kirkkoon.

Perustelut:

Vanhan ja herkästi vaurioituvan maalauksen sijoittaminen olosuhteiltaan vaihtelevaan ympäristöön on riski, jota asiantuntijalausuntojen mukaan ei suositella tehtäväksi. Maalaus on ollut sijoitettuna Savonlinnan Pyhien Sakariaan ja Elisabetin kirkkoon edellisen restauroinnin (v. 2000) jälkeen. Kahdenkymmenen vuoden ajanjakson aikana maalauksen kunto on heikentynyt olosuhteiden vaihtelevuuden vuoksi, vaikka Savonlinnan kirkossa on ollut talvisin käytössä tehokas ilmankostutin Jyväskylän kirkossa ei ole kosteusolosuhteita tasaavaa laitteistoa. Olosuhteiden muutosten osalta Jyväskylän kirkon kirkkosali olisi todennäköisesti Savonlinnan kirkkoa haitallisempi.

Päätös:

Muutetun esityksen mukaan.

Merkittiin pöytäkirjaan, että Anna-Katriina Salmikangas ei osallistunut asian käsittelyyn ja päätöksentekoon.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

49

Saimaan ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksen 17.4.2023 päätöksen 5 § vahvistaminen

Saimaan ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksessaan 17.4.2023 pöytäkirjan 5 §:n kohdalla tekemän päätöksen mukaan seurakunta on myynyt Savonlinnan kaupungissa osoitteessa Erkonkatu 11 sijaitsevan kiinteistön. **Liite 49.**

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 98 §:n 1 momentin 1-kohdan mukaan seurakunnanvaltuuston tai luostarin johtokunnan päätös on alistettava kirkollishallituksen vahvistettavaksi, ennen kuin päätös saadaan panna täytäntöön, jos päätös koskee kiinteän omaisuuden myymistä, vaihtamista, muuta luovuttamista, vuokraamista yli kymmenen vuoden määräajaksi tai panttaamista.

Ort.L 98 §:n 3 momentin mukaan alistettua päätöstä ei saa vahvistaa ennen kuin oikaisuvaatimusaika on päättynyt. Oikaisuvaatimusaika on päättynyt 2.5.2023. Seurakunnanvaltuuston päätöksestä ei ole tehty oikaisuvaatimusta, joten päätös on saanut lainvoiman 3.5.2023.

Esitys:

Kirkollishallitus vahvistaa Saimaan ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksessaan 17.4.2023 pöytäkirjan 5 §:n kohdalla tekemän päätöksen, jolla seurakunta on päättänyt myydä Osoitteessa Erkonkatu 11, 57100 Savonlinna sijaitsevan kiinteistön 740-3-9-4 rakennuksineen ja liittymiseen seurakunnanvaltuuston päätöksen liitteenä olevan kauppakirjan mukaisin ehdoin.

Perustelut:

Ort.KL 98 §:n 4 momentin mukaan jollei alistettu päätös ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka mene viranomaisen toimivaltaa ulommaksi tai ole muuten lainvastainen ja jollei se myöskään ole epätarkoituksenmukainen, se on vahvistettava. Päätökseen voidaan vahvistettaessa tehdä asiasisältöön vaikuttamattomia oikaisuluonteisia korjauksia.

Seurakunnalla ei ole enää osoitteessa Erkonkatu 11, 57100 Savonlinna sijaitsevalle kirkkokiinteistölle käyttöä toiminnan siirryttyä elokuusta 2022 alkaen kaupungin keskustassa sijaitsevaan Pyhien Sakariaan ja Elisabetin kirkkoon. Kiinteistön kauppaa kauppakirjan mukaisin ehdoin on myös mm. rakennuksen ikä ja kunto huomioon ottaen pidettävä muutoinkin tarkoituksenmukaisena.

Seurakunnanvaltuuston päätöstä on edellä mainittujen seikkojen nojalla pidettävä sekä laillisena että tarkoituksenmukaisena, minkä vuoksi päätöksen vahvistamiselle ei ole esteitä.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely**50****Taipaleen ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksen 19.4.2023 päätöksen 5 § vahvistaminen**

Taipaleen ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksessaan 19.4.2023 pöytäkirjan 5 §:n kohdalla tekemän päätöksen mukaan seurakunta on päättänyt myydä Outokummun kaupungissa osoitteessa Poikkikatu 8 (Joutenkatu 5-7) 83500 Outokumpu sijaitsevan kiinteistön, tunnus 309-406-25-23, sillä olevine purkukuntoisine rakennuksineen. Seurakunnanneuvosto on kokouksessaan 9.5.2023 pöytäkirjan 9 §:n c-kohdassa valtuuttanut kirkkoherran allekirjoittamaan kauppakirjan sen jälkeen, kun kirkollishallitus on päätöksen vahvistanut. **Liitteet 50 a-d.**

Kiinteistö on kirkkoherralta saadun tiedon mukaan tullut seurakunnalle lahjoituksena perikunnalta ilman ehtoja noin 1,5 vuotta sitten. Kiinteistölle on etsitty ostajaa koko ajan mm. myynti-ilmoituksella internetsivuilla. Korkein saatu tarjous oli 4500 €, mikä vastaa seurakunnan puolueettomalta asiantuntijalta pyytämää arviota kiinteistön käyvästä arvosta rakennuksineen ja liittymiseen. Talossa ei ole vakituisesti asuttu noin viimeiseen viiteen vuoteen, minkä vuoksi rakennukset myydään purkukuntoisina.

Ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) 98 §:n 1 momentin 1-kohdan mukaan seurakunnanvaltuuston tai luostarin johtokunnan päätös on alistettava kirkollishallituksen vahvistettavaksi, ennen kuin päätös saadaan panna täytäntöön, jos päätös koskee kiinteän omaisuuden myymistä, vaihtamista, muuta luovuttamista, vuokraamista yli kymmenen vuoden määräajaksi tai panttaamista.

Ort.L 98 §:n 3 momentin mukaan alistettua päätöstä ei saa vahvistaa ennen kuin oikaisuvaatimusaika on päättynyt. Oikaisuvaatimusaika on päättynyt 10.5.2023. Seurakunnanvaltuuston päätöksestä ei ole tehty oikaisuvaatimusta, joten päätös on saanut lainvoiman 11.5.2023.

Esitys:

Kirkollishallitus vahvistaa Taipaleen ortodoksisen seurakunnan seurakunnanvaltuuston kokouksessaan 19.4.2023 pöytäkirjan 5 §:n kohdalla tekemän päätöksen, jolla seurakunta on päättänyt myydä osoitteessa Poikkikatu 8 (Joutenkatu 5-7) 83500 Outokumpu sijaitsevan kiinteistön, tunnus 309-406-25-23, sillä olevine purkukuntoisine rakennuksineen ja liittymineen.

Perustelut:

Ort.KL 98 §:n 4 momentin mukaan jollei alistettu päätös ole syntynyt virheellisessä järjestyksessä taikka mene viranomaisen toimivaltaa ulommaksi tai ole muuten lainvastainen ja jollei se myöskään ole epätarkoituksenmukainen, se on vahvistettava. Päätökseen voidaan vahvistettaessa tehdä asiasisältöön vaikuttamattomia oikaisuluonteisia korjauksia.

Seurakunnalla ei ole käyttöä osoitteessa Poikkikatu 8 (Joutenkatu 5-7) 83500 Outokumpu sijaitsevalle kiinteistölle, tunnus 309-406-25-23, sillä olevine purkukuntoisine rakennuksineen ja liittymineen, joten seurakunnan taloudenhoidon ja resurssien käytön kannalta on tarkoituksenmukaista luopua tarpeettomasta kiinteistöstä. Testamentilla aikanaan saatuun kiinteistöön rakennuksineen ja liittymineen ei myöskään kohdistu valtion tukea ja kiinteistön käyvästä arvosta rakennuksineen ja liittymineen on saatu puolueettoman asiantuntijan arvio.

Seurakunnanvaltuuston päätöstä on edellä mainittujen seikkojen nojalla pidettävä sekä laillisena että tarkoituksenmukaisena, minkä vuoksi päätöksen vahvistamiselle ei ole esteitä.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely

51

Kirkollishallituksen kokouksen 30.3.2023 asialistalla asiana numero 20 olevan Kirkon keskusrahaston apurahojen jakoa koskevan päätöksen esittelyssä olevan virheen oikaiseminen

Asian esittelijä kirkkopalveluiden koordinaattori Sirpa Okulov on 21.4.2023 ilmoittanut, että pastori Marko Mäkinen ei ole hakenut apurahaa vuodelle 2023. Näin ollen asian esittelyssä on virheellisesti mainittu, että Mäkinen olisi peruttanut hakemuksensa. Virheellinen tieto perustui järjestelmään jääneestä Mäkisen vuonna 2022 tekemästä anomuksesta, jonka esittelijä oli tulkinnut koskevan vuotta 2023.

Asian valmistelun yhteydessä esittelijä oli ennen esittelyn kirjoittamista ollut puhelimitse yhteydessä Mäkiseen ja kysynyt, saako Mäkinen virkavapauteensa jatkoa. Mäkinen oli ilmoittanut, että ei saa eikä sen vuoksi hae apurahaa. Tämän ilmoituksen esittelijä oli tulkinnut Mäkisen ilmoituksen edellä mainitun, järjestelmään jääneen vanhan hakemuksen vuoksi, hakemuksen peruuttamiseksi.

Koska tapahtuneella tulkintavirheellä ei ole vaikutusta päätöksen lopputulokseen eikä kenenkään asianosaisen oikeuteen, asiaa ei ole tarpeen ratkaista uudelleen. Tämän vuoksi virhettä ei ole tarpeen korjata hallintolain (434/2003) 50 §:n (11.6.2010/581) tarkoittamana asiavirheenä, vaan korjaaminen voidaan tehdä 51 §:n mukaisena kirjoitusvirheen korjaamisena. Hallintolain 51.1§:n mukaan viranomaisen on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe.

Esitys:

Kirkollishallitus oikaisee kokouksen 30.3.2023 asialistalla asian numero 20 Kirkon keskusrahaston apurahojen jako esittelyssä olevan virheen siten, että esittelystä poistetaan pastori Marko Mäkistä koskevat maininnat. Asian esittely kuuluu oikaistuna seuraavasti:

”Kirkkopalvelujen koordinaattorin esittely

20

Kirkon keskusrahaston apurahat

Kirkollishallitus on varannut **kirkon keskusrahastosta 20 000 euroa jaettavaksi apurahoina teologisiin jatko-opintoihin, ensisijaisesti opintojen loppuvaiheessa oleville opiskelijoille.**

Määräaikaan 12.3.2023 mennessä tuli neljä hakemusta kirkon keskusrahastoon.

1. **Fr Evangelos Thiani**, hakee 10 000 euron avustusta saattaakseen päätökseen väitöskirjansa, joka käsittelee diakoniatyön totentumista Keniassa. Hän tarvitsee rahoitusta 2–3 kuukauden työskentelylle Itä-Suomen yliopistossa. Suositelijana professori Pekka Metso, YTT Minna Rasku, professori Timo Kallinen. **Liitteet 20 a-b.**
2. **TM, Sami Fyrqvist** hakee 20 000 euroa Suomen ortodoksisen kirkon papiston pappesuokuvan tutkimiseen väitöskirjatyönä. Suositelijana on professori Pekka Metso. **Liitteet 20 c-f.**
3. **Jenni-Tuuli Hakkarainen**, hakee 20 000 euroa väitöskirjansa tekoon, jonka työnimi on ”Vaeltajan laulija (1951) - kokoelman kehityksestä aikansa suomalaisen ortodoksisen hengellisyyden kuvaajana.” Suositelijoina on professori Maria Takala-Roszczenko, emeritusprofessori Erkki Tuppurainen, dosentti Tapio Innanen ja FT Katriina Husso. **Liitteet 20 g-i.**

Kukaan hakijoista ei ole saanut keskusrahastolta apurahaa vuosina 2020–2022.

Päätösesitys:

Fr Evangelos Thiani 10 000 euroa

Jenni-Tuuli Hakkarainen 10 000 euroa

Apurahat maksetaan vuonna 2023.

Perustelut:

Isä Evangelos Thianin väitöstyö ”Orthodox Philanthropic Diakonia in Kenya” tarvitsee esitarkastajan kommenttien mukaan vain lyhyen työskentelyajan Itä-Suomen yliopistossa. Filantropia ry on tukenut isä Evangeloksen opintoja, jonka opinnäytteessä sivutaan myös Filantropian auttamistyötä Keniassa.

Jenni -Tuuli Hakkaraisen jatko-opinnot ovat edenneet hyvin ja hän on motivoitunut työskentelijä. Hän on aloittanut jatko-opinnot vuonna 2016. Hän on pitänyt omasta aiheestaan esitelmää kansainvälisissä seminaareissa ja saanut julkaistua yhteisartikkelin toisen tutkijan kanssa kansainvälisessä arvostetussa julkaisussa. Ohjaaja pitää (10–12 kk) suunnitelmaa väitösmografian saattamiseksi esitarkastukseen realistisena. Hakkaraisen väitöstyö on pidemmällä kuin Sami Fyrqvistin, jonka ensimmäinen artikkeli neljästä arvioidaan valmistuvan syksyllä 2023. ”

Perustelut:

Hallintolain 51.1§:n mukaan viranomaisen on korjattava päätöksessään oleva ilmeinen kirjoitus- tai laskuvirhe taikka muu niihin verrattava selvä virhe. Koska tapahtuneella tulkintavirheellä ei ole vaikutusta päätöksen lopputulokseen eikä kenenkään asianosaisen oikeuteen, asiaa ei ole tarpeen ratkaista uudelleen.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen johtajan esittely

52

Suomen ortodoksisen kirkon ja Suomen ortodoksisen kirkkomuseon säätiön välisen yhteistoimintasopimuksen arviointi**Taustaa:**

Suomen ortodoksisen kirkkomuseon säätiö vastaa Suomen ortodoksisen kirkon aineellisen, aineettoman ja visuaalisen kulttuuriperinnön tallentamisesta, säilyttämisestä, esilläpidosta, tutkimisesta ja tulkitsemisesta. Säätiön hallinnoima ja ylläpitämä Suomen ortodoksinen kirkkomuseo RIISA on ortodoksisen kulttuuriperintöön erikoistunut museo. Se harjoittaa säätiön tarkoitukseen liittyvää tutkimusta, näyttely- ja julkaisu-toimintaa, tiedonvälitystä ja antaa asiantuntija-apua toimialaansa liittyvissä kysymyksissä julkishallinnon, museoalan, yliopistosektorin ja ortodoksisen kirkon organisaatioiden sekä yksityishenkilöiden tarpeisiin. Museo tekee toiminnallaan tunnetuksi ortodoksisuutta, sen historian ymmärrystä ja vahvistaa kirkon myönteistä julkisuuskuvaa.

Yhteistoimintasopimus (2018–2022) edellyttää, että sopimuksen toteutumista tarkastellaan vuosittain toteutettavassa arviointikeskustelussa. Lisäksi kirkollishallitukselle toimitetaan säätiön tilinpäätös ja toimintakertomus sekä raportti yhteistyösopimuksen toteutumisesta. Arviointikeskustelu käytiin 29.5.2023 ja siinä olivat mukana kirkkomuseon virkaa tekevä johtaja Katariina Husso ja palvelukeskuksen johtaja Jari Rönkkö.

Esitys:

Kirkollishallitus hyväksyy raportin yhteistoimintasopimuksen toteutumisesta. **Liitteet 52 a-c.**

Perustelut:

Säätiön kokonaisrahoitus sisältää kirkon, kunnan ja valtion rahoituksen, museon omat tuotot sekä muun rahoituksen. Toimintakulut olivat 454.000 €. Henkilöstökulujen osuus varsinaisen toiminnan kuluista oli 209.000 €, kiinteistömenot sekä korot ja poistot 138.000 € ja muut kulut 107.000 €. Näyttely-, tutkimus- ja kuvapalvelutoiminnalla säätiö kattoi toimintakuluja, ja varainhankinnan tuotot olivat 64.000 €. Toimintaa rahoitettiin myös yleisavustuksilla. Tilikauden tulos oli 52.000 € ylijäämäinen.

Säätiön ja kirkon solmiman yhteistoimintasopimuksen mukaisesti kirkko tukee säätiötä vuosittain talousarvionsa puitteissa. Vuonna 2022 avustus oli 213.000 €.

Säätiö on vuoden 2022 aikana hoitanut järkevästi talouttaan ja suoriutunut perustehtävästään hyvin. Yhteistyösopimuksessa linjatut päätoiminnot ovat toteutuneet hyvin kirkkomuseon vuoden 2022 toiminnassa.

Kirkon tradition ja historian välittämistä tuleville sukupolville on edistetty Pyhyiden portailla - kokoelmanäyttelyn sekä Ikonin kaunistajat -ikoniliinat, riisat, käsipaikat ja Pääsiäismuna – ylösousemisen

symboli erikoisnäyttelyiden avulla. Kokoelmien hallinta ja hoito on kirkkomuseon perustehtävä, jota se on jatkanut tuloksellisesti. Esimerkkeinä tästä toiminnasta voidaan mainita, että säätiön hallussa ja omistuksessa olevia ikoneita ja taideteoksia konservoitiin Papinniemen konservointi Oy:ssä ja näyttelyssä ”Ikonin kaunistajat” esillä olleita riisoja puhdistettiin Metropolia ammattikorkeakoulussa Helsingissä.

Asiantuntijuuden ja koulutuksen osalta voidaan mainita, että toimintavuonna säätiön hallituksen puheenjohtaja Heikki Hanka ja museon intendentti Katariina Husso toimivat Suomen ortodoksisen kirkollishallituksen nimeämässä työryhmässä, joka laati ehdotuksen Suomen ortodoksisen kirkon kulttuuriperintöstrategiaksi vuosille 2023–2031. Kirkkomuseon kansainvälisen toiminnan suunta on Venäjän laittoman hyökkäyssodan seurauksena muuttunut. Aiempien yhteyksien sijasta keskusteluja ja kontakteja on sen sijaan ollut georgialaisten ja virolaisten toimijoiden kanssa.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Palvelukeskuksen lakimiehen esittely (ei-julkinen julkL (621/1999)

2 luku 6.1 § 9-kohta)

53

Lähetekeskustelu kirkollishallituksen kannanottoa edellyttävistä ortodoksisesta kirkosta annetun lain (985/2006) ja ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen (174/2007) muutosesityksistä

Vuoden 2022 kirkolliskokous päätti lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti, että kirkollishallituksen kokouksessaan 28.9.2022 hyväksymät työryhmän säädösesitykset perusteluineen lähetetään lausuntokierrokselle. Kirkollishallitus pyysi lausunnot oikeusministeriön lausuntopalvelun Lausuntopalvelu.fi kautta 2.12.2022. Lausuntojen antamiseen annettiin aikaa 31.1.2023 saakka. Asetettuun määräaikaan mennessä kirkollishallitukselle saapui lausuntopalvelun kautta 21 lausuntoa.

Kirkollishallitus nimesi kokouksessaan 23.2.2023 professori Matti Tolvasen, varatuomari Peter Saramon ja oikeustieteen maisteri Jouni Heinon valmistelijoiksi käsittelemään lakityöryhmän raportista pyydettyjä lausuntoja ja valmistelemaan lopullisen ehdotuksen säädösmuutoksiksi vuoden 2023 kirkolliskokoukselle.

Valmistelijat ovat tutustuneet 20 pyydettyyn ja yhteen oma-aloitteisesti annettuun lausuntoon sekä lisäksi kuuteen lakihanketta käsitelleeseen, vuoden 2022 kirkolliskokouksessa pidettyyn puheenvuoroon. Yhteenveto/maaliskuu 2023 lausuntojen sisällöstä toimitettiin kirkollishallitukselle tiedoksi sen huhtikuun kokoukseen 20.4.2023. Yhteenvedossa on tiiviissä muodossa käsitelty muutosehdotuksia työryhmän säädösesitykseen tarkoittavat lausunnonantajien havainnot.

Yhteenvedossa/maaliskuu 2023 on kirjattu yhteensä 157 laajempaa tai suppeampaa havaintoa. Valmistelijat ovat 121 havainnon osalta merkinneet yhteenvedossa lyhyesti, mihin toimenpiteisiin havainto antaa aiheita. Useat havainnot toistuvat eri lausunnoissa. 36 havaintoa joko ovat yleisesti ehdotusta puoltavia tai muuten sellaisia (esimerkiksi toiseen havaintoon kytkeytyviä), että ne eivät edellytä itsenäistä reaktiota. Yhteenvedon/maaliskuu 2023 valmistumisen jälkeen valmistelijat ovat jatkaneet säädösehdotusten valmistelua.

Esityslistan liitteinä ovat päivitetyt muistio 31.5.2023 ja esitysluonnos 31.5.2023 laiksi ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi ja ehdotusluonnos 31.5.2023 kirkolliskokouksen päätökseksi ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen muuttamisesta. Tehdyt muutokset aikaisempaan versioon verrattuna on merkitty ~~poisto-~~ tai lisäys- tai korjausmerkinnöin. **Liitteet 53 a-c. (ei-julkinen julkL (621/1999) 2 luku 6.1 § 9-kohta).**

Yleinen arvio lausunnoista

Valtaosa lausunnoista kannatti työryhmän ehdotuksen perusratkaisuja.

Perusratkaisulle kriittisen lausunnon antoivat Kuopion ortodoksinen seurakunta sekä yhteisessä lausunnossaan Ritva Bly, Jefim Brodtkin, Anja Lindström ja Elina Palola (jäljempänä ”Ritva Bly ym.”). Molemmissa lausunnoissa katsotaan, että lain rakenteen näinkin suuri muuttaminen vie lakihankkeen kirkolliskokouksen toimeksiantoa pitemmälle. Kuopion seurakunnan lausunnossa todetaan, että ehdotus lähenee lain kokonaisuudistusta, joka edellyttäisi perusteellisempaa valmistelua.

Valmistelijoiden näkemyksen mukaan havainto lain rakenteen muuttamisen laajuudesta on ymmärrettävä. Valmistelijat pitävät kuitenkin oikeana työryhmän ehdotuksen perustelua, että voimassa olevan lain rakenteesta johtuva kirkon toiminnan kuvaus on itsessään voinut johtaa sekä kirkon sisällä että maallisissa tuomioistuimissa tulkintaongelmiin. Työryhmä päätyi siihen tulokseen, että lain rakenteen muuttaminen oli tarpeen kirkolliskokouksen toivomien ratkaisujen toteuttamiseksi. Valmistelijat katsovat lisäksi, että vuoden 2022 kirkolliskokous on hyväksynyt ehdotuksen jatkovalmistelun pohjaksi, minkä vuoksi kysymys ehdotuksen valmistelusta ei enää vaikuta jatkotoimiin.

Lausuntomenettely tuotti odotetusti suuren määrän kielellisiä, terminologisia tai asiasisältöä koskevia tarkentavia havaintoja säädösehdotuksista ja niiden perusteluista. Suurin osa havainnoista on aiheellisia tai paljastaa ehdotuksen tulkinnanvaraisuutta tai muuta heikkoutta. Näiden johdosta valmistelijat ovat tehneet säädösehdotuksiin oheisista luonnoksista ilmenevät tarkistukset.

Kirkollishallituksen kannanottoa edellyttävät kysymykset

Muutama, jo vuoden 2022 kirkolliskokouksessa puhuttanut kysymys on kerännyt lausunnoissa ristiriitaisia näkemyksiä. Näistä jäljempänä esitellyistä kysymyksistä valmistelijat tarvitsevat kirkollishallituksen ohjeellista kannanottoa. Valmistelijat muistuttavat, että kirkolliskokoukselle tulee antaa yhtenäinen pohjaehdotus.

1. Piispojen ja piispainkokouksen esittelijät (6 g §, 7 §)

Ortodoksisten pappien liitto OPL ry epäilee, että piispan ja piispainkokouksen päätösten esittelymenettely lisää hallintotaakkaa ja voi olla epäkanoninen. Piispainkokous huomauttaa, että useamman esittelijän nimittämiselle piispainkokouksessa ei ole tarvetta ja esittelee, miten tehtävä on järjestetty muissa paikalliskirkoissa.

Ortodoksisten pappien liitto OPL ry:n mielestä kanonista toimikuntaa ei tule perustaa. Kuopion ortodoksinen seurakunta katsoo, että kanoninen toimikunta on tarpeeton ja sitä voidaan jopa pitää piispojen arvovaltaa alentavana ja heidän tehtäviensä ytimen vastaisena. Piispainkokous huomauttaa, että piispainkokous voi nykyisten säännösten puitteissa suorittaa tehtävänsä yhtä hyvin kuin esitetyn toimikunnan avulla. Piispojen velvollisuutena on vastata päätöksen kanonisesta oikeellisuudesta. Ritva Bly ym. vastustavat kanonisen toimikunnan perustamista. Toimikunnan perustamisen puolta löytyy mm. Ortodoksisen kirkon työntekijät ry:n, Helsingin ortodoksisen seurakunnan, Tampereen ortodoksisen seurakunnan sekä Taipaleen ortodoksisen seurakunnan lausunnoista.

Useissa lausunnoissa on lisäksi esitetty huomautuksia esittelijöiden ja kanonisen toimikunnan jäsenten lukumäärästä, pätevien kanonistien saatavuudesta sekä esittelijäin ja kanonisen toimikunnan jäsenten vastuun määrittelystä, tehtävästä suoritettavasta korvauksesta jne.

Valmistelijat muistuttavat, että työryhmän ehdotus esittelystä ja kanonisesta toimikunnasta perustuu tarpeeseen luoda menettelytapa, joka täyttää myös ”maallisen” hallintoprosessilainsäädännön vaatimukset. Lisäksi muistutetaan, että määrämuotoista menettelyä papiston rikkeiden käsittelyä varten ei voi pitää ainakaan ortodoksisten paikalliskirkkojen yleisen tavan vastaisena. Vuoden 2022 kirkolliskokouksen voi katsoa hyväksyneen näitä ratkaisuja jatkovalmisteluun.

Lausunnoissa olevan kritiikin varteenotettavin sisältö liittyy resurssikysymyksiin – paljonko päteviä tekijöitä löytyy ja montako ihmistä on varaa sitoa näihin tehtäviin? Näitä kysymyksiä on käsitelty työryhmän ehdotuksen perusteluissa.

Valmistelijat ehdottavat, että

- kysymystä piispainkokouksen esittelijästä säädellään piispainkokouksen lausunnon mukaisesti, kuitenkin niin, että sallitaan lisäesittelijöiden nimittäminen tarvittaessa helposti ja
- kanonisen toimikunnan vakituiseksi kokoonpanoksi vahvistetaan puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi jäsen. Tämän lisäksi on kuitenkin nimitettävä kaksi varajäsentä mahdollisten este- tai esteellisyystilanteiden varalle.
- **Edellä olevat tarkistusehdotukset on siirretty säädösluonnoksiin.**

2. Piispojen kanoninen ja työoikeudellinen asema (lakiehdotus, 8 §)

Piispainkokouksen lausunnon mukaan on tarpeen selvittää, tulisiko myös piispalla olla työnantaja. Piispa pystyy työsuhteesta huolimatta toimimaan piispan aseman edellyttämällä tavalla, koska sekä voimassa olevan lain että lakiehdotuksen mukaan hengellisessä mielessä piispa on itsenäinen. Myös Ortodoksisten pappien liitto OPL sekä Ritva Bly ym. vierastavat piispan tehtävän määrittämistä muuksi kuin työsuhteeksi.

Valmistelijat pitävät oikeana työryhmän toteamusta piispojen jo nykyisellään olemassa olevasta asemasta. Se ei vastaa Suomen lain työsuhteen määritelmää eikä piispojen asemaa voi muuttaa suomalaiseksi työsuhteeksi loukkaamatta Tomoksen ehtoja (erottamattomuus paitsi kanonisen menettelyn kautta, itsenäisyys ohjauksesta). Työoikeudellisesti piispan tehtävä on *sui generis*, omaa laatuaan.

Käsitteellisen tarkennuksen merkitystä ei tule liioitella. Kysymys on olemassa olevan tilanteen kuvauksesta, ei muutoksesta. Siirtyminen ”normaaliin” työsuhteeseen tarkoittaisi muun muassa, että piispan virassa pysyminen olisi kirkollishallituksen ja kirkolliskokouksen harkinnan sekä työsopimuslain ehtojen varassa.

3. Piispojen eläkeikä

Piispainkokouksen lausunnon mukaan on tarpeen selvittää, tulisiko piispalle määritellä eläkeikä, kuten on tehty monissa paikalliskirkoissa.

Valmistelijat katsovat, että Tomoksen nimenomainen säännös on esteenä pakottavan eläköitymisiän ottamiselle lakiin. Suomen lain kautta on jo toteutettu oikeus siirtyä eläkkeelle ja nauttia eläkettä palveluvuosien kertymän perusteella. Valmistelijoiden asiantuntemus ei riitä arvioimaan, miten asia on järjestetty muissa paikalliskirkoissa. Luultavasti järjestely perustuu kirkon sisäiseen määräykseen tai käytäntöön. Sellaiselle ei ole olemassa Suomessakaan estettä, kunhan järjestelyn suhde Tomoksen määräykseen selvitetään, lähtökohtaisesti yhdessä ekumeenisen patriarkaatin kanssa.

Piispan asemaa koskevia säädösehdotuksia on tarkistettu nyt toimitetuissa luonnoksissa.

4. Papiston ja kanttorin tehtävään valinta (9 c §)

Ortodoksisten kanttorien liitto pitää lausunnoissaan mahdollisuutta asettua lisäehdokkaaksi tarpeettomana. Helsingin ortodoksinen seurakunta katsoo, että kaikki mahdolliset ehdokkaat tulisi ottaa hakijoina listalle, jollei pakottavaa syytä ehdokkaan poissulkemiselle ole. Kirkon alat

ry katsoo, että säännöksessä on mainittava perustuslain yleiset nimitysperusteet. Tampereen ortodoksinen seurakunta ehdottaa, että otetaan harkintaan kirkkoherran vaalin siirtäminen seurakuntien valtuustoille papinvaalin tavoin. Piispainkokouksen mukaan ehdotuksen ongelmallisina kohtia on valintatapa, jossa piispan tehtävä rajoittuu ehdokasasetteluun ja lausunnon antamiseen ilman, että hän voisi jättää muodollisesti pätevän hakijan valintaprosessin ulkopuolelle. Piispainkokous lisää, että lakiin voitaisiin sisällyttää muutos kirkkoherran vaalin siirtämisestä seurakunnanvaltuustolle.

Kaakkois-Suomen ortodoksinen seurakunta katsoo, että entinen piispan ehdollepanojärjestelmä tulisi säilyttää kanonisin perustein. Jyväskylän ortodoksinen seurakunnan mielestä piispan valtaa rajatessaan muutokset saattavat parantaa ehdokasasettelun ulkopuolelle jäävien hakijoiden oikeusturvaa ja lisätä valinnan tekijöiden valinnanvaraa. Taipaleen ortodoksinen seurakunta kannattaa ehdotusta lisäehdokkaiden mahdollistamisesta. Ritva Bly ym. katsovat, että koska kirkkoherran tehtävä ja valinta poikkeavat merkittävästi kanttorin ja papiston valinnasta, tulisi valintaa koskevat säännökset pitää edelleen erillään laissa. Kelpoisuusehdot täyttävän hakijan mahdollisuus olla ehdokkaana vaalissa on sen sijaan tarpeellinen muutos.

Lausunnot kuvaavat asiakysymykseen vaikuttavien mahdollisuuksien ja riskien moninaisuuden. Lainvalmistelun kannalta voi erottaa toisistaan seuraavat keskenään kilpailevat intressit:

- Tehtävää hakevien oikeusturva/valintaprosessin laatu- ja näkökohdat/yritys välttää oikeusriitoja
- Seurakuntien valintamahdollisuuksien laajuus/piispojen kanoninen vastuu opetuksesta ja toimitusten oikeasta suorittamisesta
- Populististen ilmiöiden riski suorassa kansanvaalissa, jossa on alhainen osanotto.

Työryhmän ehdotus lisäehdokkuuksien mahdollistamisesta perustuu ensimmäiseen näkökohtaan. Lisäehdokkuuksien vaihtoehtona voidaan valintaprosessin laadullisilla parannuksilla vastata hakijoiden oikeusturvatarpeeseen lisäämättä riskiä sopimattomien ehdokkaiden valinnasta. Ehdotus piispan päätöksenteon sitomisesta esittelyyn tukee tätä tavoitetta. Valmistelijat kiinnittävät huomiota myös Ortodoksisten pappien liito OPL:n lausunnossa oleviin ehdotuksiin.

Kirkkoherrojen kansanvaalia on pidetty Suomessa arvossa osana kansanvaltaista perinnettämme. Nykyisellä äänestysaktiivisuuden tasolla voi kuitenkin kysyä, onko kansanvaltaisuus enää todellisuutta. Mahdollisuutta pienen joukon mobilisoinnilla tapahtuvasta populistisesta valinnasta voidaan pitää joko demokratiaan kuuluvana tai kirkon kannalta vaarallisena ilmiönä.

Valmistelijat toivovat, että kirkollishallitus antaa jatkovalmistelulle ohjeet: Pidetäänkö kiinni lisäehdokkuuksista? Halutaanko luopua kirkkoherrojen kansanvaalista? **Papin ja kanttorin valintaa koskevia säädösehdotuksia ei ole muutettu, vaan valmistelijat odottavat kirkollishallituksen ohjeistusta.**

5. Kirkkoherrojen lähiesimies (9 d §)

Ortodoksinen Kirkon Työntekijät ry, Kirkon alat ry, piispainkokous, Jyväskylän ortodoksinen seurakunta, Taipaleen ortodoksinen seurakunta sekä metropoliitta Arseni kiinnittävät lausunnossaan huomiota siihen, että ehdotettu piispojen irrottaminen työnantajan roolista seurakunnan henkilöstöön nähden jättää avoimeksi kysymyksen kirkkoherrojen lähiesimiesten velvollisuuksien hoidosta. Näistä velvollisuuksista osa on lakisääteisiä (TyöterveyshuoltoL, TyöturvallisuusL), osa liittyy hyvään hallintoon (kehityskeskustelut).

Valmistelijat pitävät työryhmän ehdotusta työnantajaroolin keskittämisestä seurakunnille

välttämättömänä, mutta tunnistavat kirkkoherrojen työnohjausta koskevan ongelman. Ongelman ytimessä on seurakunnanneuvoston kokoonpano, jonka muuttamiseen ei ole halukkuutta.

Ratkaisuksi valmistelijat ehdottavat kirkkojärjestykseen otettavaa erityissäännöstä, jonka mukaan hiippakunnan piispa vastaa mainituista lakisääteisistä tehtävistä kirkkoherrojen osalta. Kehityskeskusteluista ei ole perusteita säätää kirkkojärjestyksessä, mutta perustelujen tasolla voidaan osoittaa, että säännöllinen ja määrämuotoinen keskustelu soveltuu piispan pastoraaliseen tehtävään.

Useissa lausunnoissa on huomautettu, että ehdotettu 9 d § on tarpeeton. Valmistelijat pitävät huomautusta aiheellisena ja ehdottavat pykälän poistamista, jolloin seuraavien pykälien numerointi muuttuu. Pykälän sisältö siirretään perustelutekstiin.

Pykälän muotoilu on tarkistettu nyt jaetuissa luonnoksissa.

6. Seurakunnanvaltuuston varajäsenet (53 §)

Työryhmän ehdotus varajäsenten kutumisesta valtuuston kokoukseen myös varsinaisen jäsenen lyhytaikaisen esteen sattuessa herätti lausunnoissa useita kysymyksiä. Vain yksi seurakunta (Taipale) piti uudistusta tarpeettomana.

Säännös on valmistelijoiden mielestä täydennettävä kirkkojärjestykseen otettavilla täsmentävillä säännöksillä. Ehdotetaan seuraavaa järjestystä:

- Pysyvän esteen sattuessa valtuuston puheenjohtaja kutsuu estyneen varsinaisen jäsenen tilalle samalla vaalialueella eniten ääniä saaneen, valitsematta jääneen henkilön.
- Poissaolosta valtuuston kokouksesta tai esteellisyydestä osallistua tietyn asian käsittelyyn on ilmoitettava etukäteen valtuuston puheenjohtajalle, joka kutsuu paikalle samalla vaalialueella eniten ääniä saaneen, valitsematta jääneen henkilön.

Edellä olevat tarkistusehdotukset on siirretty säädösluonnoksiin.

Jatkovalmistelu

Valmistelijat jatkavat säädösehdotusten ja niiden perustelujen viimeistelyä.

Säädöskokonaisuuden viimeistely edellyttää kuitenkin kirkollishallituksen kannanottoa edellä esitellyistä laajemmista kysymyksistä.

Esitys:

Kirkollishallitus käy lähetekeskustelun lausuntokierroksen perusteella päivitetystä esitysluonnoksesta 31.5.2023 laiksi ortodoksisesta kirkosta annetun lain muuttamiseksi ja ehdotusluonnoksesta 31.5.2023 kirkolliskokouksen päätökseksi ortodoksisen kirkon kirkkojärjestyksen muuttamisesta.

Kirkollishallitus antaa ohjeet jatkovalmistelua varten esittelyn kohdissa 1-6 esitettyihin kirkollishallituksen kannanottoa edellyttäviin kysymyksiin.

Perustelut:

Valmistelijat jatkavat säädösehdotusten ja niiden perustelujen viimeistelyä. Säädöskokonaisuuden viimeistely edellyttää kuitenkin kirkollishallituksen kannanottoa edellä esitellyistä laajemmista kysymyksistä.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Jatkovalmistelua varten kirkollishallitus antoi valmistelijoille seuraavat ohjeet:

1. Piispojen ja piispainkokouksen esittelijät (6 g §, 7 §)

Piispainkokouksessa päätökset tehdään esittelystä. Kanonisen toimikunnan perustaminen ei ole tarpeen, koska piispainkokous voi tarvittaessa pyytää lausuntoja tarpeelliseksi katsomiltaan tahoilta.

2. Piispojen kanoninen ja työoikeudellinen asema (lakiehdotus, 8 §)

Piispojen nykyinen työoikeudellinen asema pidetään ennallaan. Piispojen asema ei vastaa Suomen lain työsuhteen määritelmää eikä piispojen asemaa voi muuttaa suomalaiseksi työsuhteeksi loukkaamatta Tomoksen ehtoja (erottamattomuus paitsi kanonisen menettelyn kautta, itsenäisyys ohjauksesta).

3. Piispojen eläkeikä

Pakottavan eläkeiän säätäminen piispoille ei ole mahdollista Tomoksen nimenomaiseen säännökseen perustuen säädösluonnosten kirjausten mukaisesti. Suomen lain kautta on jo toteutettu oikeus siirtyä eläkkeelle ja nauttia eläkettä palveluvuosien kertymän perusteella.

4. Papiston ja kanttorin tehtävään valinta (9 c §)

Lisäehdokkuuksien mahdollisuus tulee jättää säädösehdotuksiin siten, että mahdolliset lisäehdokkaat tulee piispan kuitenkin hyväksyä. Kirkkoherran vaalittavan osalta seurakunnanvaltuusto päättää, valitaanko kirkkoherra suoralla kansanvaalilla vaiko välillisellä vaalilla seurakunnanvaltuustossa.

5. Kirkkoherrojen lähiesimies (9 d §)

Kirkkoherran lähiesimiehen osalta kirkkojärjestykseen otetaan erityissäännös, jonka mukaan hiippakunnan piispa vastaa mainituista lakisääteisistä ja hyvään hallintoon liittyvistä esimiestehtävistä kirkkoherrojen osalta. Kehityskeskustelu -sanaa ei kuitenkaan tule käyttää perusteluissa, koska ko. keskustelun muodot, toteutustavat ja nimityksen vaihtelevat eri aikoina.

6. Seurakunnanvaltuuston varajäsenet (53 §)

Säädösluonnosten kirjausten mukaisesti pysyvän esteen sattuessa valtuuston puheenjohtaja kutsuu estyneen varsinaisen jäsenen tilalle samalla vaalialueella eniten ääniä saaneen, valitsematta jääneen henkilön. Poissaolosta valtuuston kokouksesta tai esteellisyydestä osallistua tietyn asian käsittelyyn on ilmoitettava etukäteen valtuuston puheenjohtajalle, joka kutsuu paikalle samalla vaalialueella eniten ääniä saaneen, valitsematta jääneen henkilön.

Kirkollishallituksen näkemyksen mukaan järjestelmän toimivuuden kannalta on kriittistä, että ehdokkaita vaaleissa on enemmän kuin valittavia henkilöitä. Päätettiin lisätä tästä maininta perustelutekstiin.

Pöytäkirjan tarkastajat 54

Esitys:

Pöytäkirjan tarkastavat Marko Patronen ja nunna Elisabet.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Tiedoksi 55

- a) Palvelualueiden toimintakertomukset vuodelta 2022, liitteet 55 a-e.
- b) Talouden yhdistelmä-laskelmat, liite 55f.
- c) Suomen ortodoksisen kirkon tilintarkastuskertomus vuodelta 2022, liite 55g.
- d) Hallitusohjelman kuuleminen, liite 55h.
- e) Raportti ECCE-konferenssista, liite 55i.

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Huomionosoitukset 56

Arkkipiispa Leo on myöntänyt seuraavat huomionosoitukset:

Konstantinos Xenopoulos, PKR komentajamerkki	19.4.2023
Alexander Wikström, PKR 1. lk ritarimerkki	19.4.2023
Kirsi Jaskanen, PKR 1.lk mitali	24.4.2023
Mikael Mesonen, PKR 1.lk mitali	10.5.2023
Maire Koivula, PKR 1.lk ritarimerkki	10.5.2023

Metropoliitta Arseni on myöntänyt seuraavat siunauskirjat:

Hilkka Lihavainen	7.5.2023
Rautalammin Pyhän Nikolaoksen kirkon talkootyöntekijät	13.5.2023
Pyhän Nektarioksen kuoro	28.5.2023

Esitys:

Merkitään tiedoksi.

Päätös:

Esityksen mukaan.

Aika ja paikka alussa mainitut

Puheenjohtaja

Leo

Helsingin ja koko Suomen arkkipiispa

Pöytäkirjan tarkastajat

nunna Elisabet

Marko Patronen

Kirkollishallituksen istunnon sihteeri

Jouni Heino

PÖYTÄKIRJAN TARKASTUS

Kirkollishallituksen istunnon 9.6.2023 pöytäkirja on tarkastettu 1x.6.2023 ja todettu kokouksen kulun mukaiseksi.

Pöytäkirja on lisätty kirkon internetsivuille xx.x.2023 ja määräaika oikaisuvaatimukselle ja valitukselle lasketaan edellä mainitusta päivämäärästä.

